
TÓTH ZSUZSANNA

Mustra

Az év-végi összegzések általánosításokra és felületes sommázásokra adhatnak alkalmat. Ráadásul legény legyen a talpán, aki éppen ekkor, éppen a nagy hajrában, képes valóban nyugodtan átgondolni, mi is volt az évben, mi történt a területén, mit kellett volna jobban, máshogy csinálni.

Akkor mégis miért vállalkozom arra, hogy megpróbáljak én is sommás véleményt adni a színjátszás általam tapasztalt eredményeiről, problémáiról – sőt, hogy a versmondásra vonatkozóan is leszűrjek néhány megállapítást? Elárulom, nem próbálom meg az igazi sommázást. Magam sem tudom, hogy miért, viszont úgy érzem, jól esik végignézni egy gazdag éven, szörnyülködve és csodálkozva, mi minden fért bele ebbe a néhány hónapba.

Ha csak azokat a rendezvényeket venném sorba, amelyekben így vagy úgy az Intézet (Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus) is érintve volt, akkor is sok-sok eseményről kéne számot adni. Ám ez nem céлом; amiről volt módom, amúgy is írtam, mindjárt frissiben, vagyis legtöbbször nem maradt visszhangtalan. De ha tágabban tekintjük a beszámoló tárgyát, vagyis elszakadok attól, ami közvetlenül az intézeti munkánkhoz tartozik – és a színjátszás-versmondás egészéről próbálok beszámolni, akkor már nem is lehetek biztos abban, hogy „látunk” mindent. Hiszen csak az kerül a szem elé, amiről meghívó érkezik, barátok beszámolnak stb.

Gazdag év volt. Kezdődött a balassagyarmati, nagy hagyományú **Madách Imre Irodalmi és Színjátzó Napokkal** (amely nevét is a hagyomány kedvéért őrzi); az ISzN – valamikor irodalmi színpadok, ma elsősorban kamara-formátumú előadások seregszemléje, és meglepően jó eredményeket hozott. Akkor ezt írtam:

„Ismerősök között töltöttük ezt a hétvégét, amely összességében nagyon jó színházi élménnyé vált. A 31. alkalommal megrendezett, hagyó-

mányos Madách Imre ISzN, a kamaradarabok fesztiválja olyan program-sorból állt, amelyen még azok az előadások is, amelyekről mint problémásokról beszélünk, színházi nyelven, színházi igényességgel fogalmazott munkadarabok voltak.”

Elég jó indítása egy évnek, nem igaz? És azt gondolom, a továbbiakban is azt éreztük, egészen erős az a rétege a színjátszó társadalomnak, amelyik kész a megmutatkozásra.

A tavasz természetesen az **Országos Diákszínjátszó Egyesület** és a **Magyar Drámapedagógiai Társaság** szervezte **diák- és gyermekszínjátszó események** izgalmaival telt. Az évről évre zajló megméretkezési lánc valóságos programot ad a gyerek- és diákszínjátszó csoportoknak. S bár úgy tűnik, az idén mindkét mezőnyben csökkent a létszám – az okok kutatása több misét megérne – a színvonallal mintha nem lennének nagy bajok.

„Ezen a tavaszon a gyermekszínjátszók mezőnyében általános felfelé nivellálódás volt tapasztalható, a színvonal egyenletes emelkedése. Mielőtt rózsaszín szemüveg viselésének vádjával illetnének, el kell mondani, hogy ez az általánosan magasabb színvonal még mindig nagy kívánnivalót maga után, és egyre kevesebb a kiugróan tehetséges, új szempontú közelítést, eredeti látásmódot tükröző előadás is. Miért örülünk akkor, ahelyett, hogy szomorkodnánk? Azért, mert mindenképpen fontos, hogy a csoportokat vezető pedagógusok nagy része felfogta, megértette, hogy a színjátszás, a rendezés egyfajta tudomány, aminek alapjait el kell, el lehet sajátítani. Hogy a színpadi létezésnek megismerhető törvényei vannak, amely ismeretek birtokában ugyan nem lesz rögvest tökéletes egy előadás, de legalább nem bántó hiányosságokkal küzd.

Ettől a fejlődéstől voltunk boldogok, boldogabbak, mint egy éve.

S hogy mi okozott csalódást? Bizony, némi csalódást okozott a nagy kiugrások hiánya. Csalódást okozott, hogy még mindig sok alapvető hibát elkövetnek a rendezők; elsődlegesen és nagyon hiányzik az értő, elemző olvasás, a megfelelő szintű dramaturgiai munka. (Félreértés ne essék, ehhez nem nagy színházi jártasság – csupán a logikus kérdésfelvetések sorozata szükséges, amelyek minden színpadi munkát meg kell, kellene, hogy előzzenek.)”

Amint látható, volt élmény ilyen is, olyan is. Az Országos Diákszínjátszó Egyesület tavaszi versenyét nem követtem végig – valahogy mos-

tanában úgy torlódnak az események, hogy kevés diákszínjátsszót látok ODE rendezvényeken, de másutt azért találkozunk.

„A találkozó már évek óta a megmérettetés, a szakmai minősítés egyik jelentős országos szintű állomása a magyar diákszínjátsszók életében. A csoportok egy részét ez az esemény hozza össze, vagy tartja együtt hosszú távon. Az elmúlt tizenkilenc év eddigi tizenkilenc találkozásának sikerét talán az bizonyítja leginkább, hogy a fesztiválonként bevezetett több mint 150 csoport több mint kétezer tagja évről évre színvonalas, művészi értelemben is vállalható produkciót mutatott be, s ez a csoportok zöménél egész éves vagy akár több éves közös munka eredménye.” – olvasható többek között a fesztiválról is hírt adó ODE honlapon.

Ugyanitt megtudhatjuk azt is, hogy mennyi minden zajlik még a diákszínjátsszó berkekben. Hogy él és virágzik a **GLOBE FESZTIVÁL** Szolnokon – talán nem véletlenül – izgalmas, dús programú és előremutató jelentőségű találkozóként. Rímel gondolatainkra (többekkel összecsengően) *Matúz János* néhány mondata, amelyet a XV. Globe beharangozójában ír: „Miért csinálunk színházat? Mert válaszokat ad? Nem. Csak arra tanít, hogy kérdezz. És arra is, hogy az igazság nincs senkinek a mellényzsebében. A színház arra szoktat, hogy egyszerre több oldalról, többféle emberi nézőpontból megvizsgáljuk ezt vagy azt a jelenséget. Arra készítet, hogy érveljünk a saját álláspontunk mellett. De a színház – több évezredes példatárával – arra is ad mintát, hogy mi van akkor, ha az ember lecövekel, és elveszíti természetes, többsíkú, több dimenziós tájékozódó képességét. Magyarul: nagy igazság nincs, sok kis elszórt igazság van. Nincs ma ennél jobb iránytű, amikor mindenhol fírolás-szagot hoz felénk a szél. A színház kérdezni, érvelni és gondolkodni tanít. Ráadásul csinálni is jó. Azt a legjobb. Még annál is jobb, mint efféle bevezetőket írni.”

Örömmel tölthet el minket, hogy van (és lesz?) **KISFESZT** – Agárdon (Cziczó Attila színházi szorgalmának is köszönhetően), s a többi...

Arról sajnos nincs személyes tapasztalat, hogy hogyan zajlanak a különböző nyelvi diákszínjátsszó események, de hogy mind a pécsi francia, mind a solymári angol nyelvű találkozó színvonalát az évek óta tartó sorozat erősíti, ebben kétségünk nincs.

Az idei év a nagy fesztiváljainkat sűrítő évek közé tartozik. Kétévente zsúfoltabb kicsit a tavasz (és a nyár is), és most éppen „kétévente”

volt. Április végén került sor a nagy dunántúli kulturális eseményre, az **Új Helikoni Ünnepségek** újabb fényességes napjaira, ahol területünk szempontjából izgalmas diákszínjászó előadásokat mutattak be. (A versmondók is remekeltek, de mi, szegény színjászó-zsűrisek, a nagy felhozatal okán soha nem tudunk más szakágak produkcióiba belenézni.) Mellesleg, szerencsére, most nem esett egybe a Helikon és az ODE döntő – csak közel voltak egymáshoz... De így legalább a Dunántúl legjobb diákelőadásainak javát láthattuk... Volt minnek örülni! Még ennyi hónap távlatából is derűs perceket okoz, ha a pécsiek remek *A helység kalapácsa* előadására gondolok, ám sorolhatnék másokat is.

A tavasz kiemelkedő, nem csak diákoknak szóló, de elsődlegesen őket megmozgató színjászós eseménye volt a **Farsangi rögtönzések Impro Fesztivál** – amely mondhatjuk, kinőtte magát. Már nem csupán idehaza vannak un. elődöntők, de határainkon túl, jelesen a Felvidéken is. A Magyar Szín-Játékos Szövetség kezdeményezte találkozót, jelentem, már másolják, sőt, rendszeresítik, ami azt is bizonyítja, hogy jó játék ez a rögtönzősdi. Amúgy itt érdemes megjegyezni, hogy miközben állandóan sírdogálunk, mégiscsak születnek elementárisan jó dolgok, mert minek nevezzük azt, hogy a fővárosban megnyílt a diákszínjászós PRIZMA SZÍNHÁZA Óbudán; hogy Pécsen virágzik az APOLLÓ KULTURÁLIS EGYESÜLET által „gondozott” Bécsy Tamás terem – sok-sok színházi programmal. Utóbbiak egyébként már nemzetközi találkozó szervezését is fontolgatják–, és akkor nem is említettem az Üllői úti ZÖLD MACSKÁT (Diákpince), amelynek régóta hír(nev)e van diákszínjászós berkekben.

Sorolhanánk még azokat a rendezvényeket is, amelyek a magyar nyelvű színjászós Kárpát-medencében összefonódó szálaikat jelentik; s most elsősorban a komáromi **Jókai Napokra** gondolok, de szólhatnék a Szepsiben és Buzitán megrendezett **Egressy Béni** színjászó fesztiválról, amelynek jelesei gyakorta megfordulnak hazai fesztiváljainkon is (pl. Adácson). Jártunk az idén a Vajdaság jelentős gyerek- és diákszínjászó eseményén, a **Suli-fesztén**, s többször volt alkalmunk találkozni onnan érkezett, vagy éppen a Kárpát-aljáról és Erdélyből érkezett csoportokkal is. Ilyen fontos találkozási pont a majd egy évtizede Lakitelken rendezett **Tisza-menti Gyermekszínjászó Találkozó** – Monzák Péter és társai szervezésében. S ilyen alkalmak megszervezésében van nem kis része az újonnan indított színjászós rendezvények gazdáinak, mint például a nyírbátori *Vona Évának*, aki szintén a gyerekszínjászókat terelte egybe.

Ahogy említettem már, hazai nagy fesztiváljaink általában két évente kerülnek megrendezésre, ezért van az időnkénti torlódás is. Az idén 19. alkalommal látta vendégül Kazincbarcika az **ifjabb Horváth Istvánról elnevezett nemzetközi színjátszó fesztivált**. Fesztiválok korát tekintve a miénk messze túl van a nagykorúságon, mondhatni, tisztos középkorba ért. (Az ember ilyenkor már a gyerekei egyetemi továbbtanulását tervezi... De mit csinál egy fesztivál ebben a korban?)

Nos, az idén nagy tisztetség érte (nem először!), prominens vendégeket is jelentő hír volt, hogy a fesztivál elnyerte az aiata/iata (ez a még rövidítésében is hosszú nevű szervezet az amatőr színjátszók nemzetközi szövetsége) CEC (azaz Közép-Európai Bizottság) hivatalos regionális fesztiválja címet.

A tisztesség bajjal jár – ferdíthetjük a mondást, hiszen a dicsőség okán bizony ránk sóztak olyan előadást is (finomítsuk, kötelező volt meghívni), amit minden bizonnal kihagytunk volna a DVD alapján – ha tehetjük. Kompromisszumokban amúgy sem volt hiány. Kezd elharapózni az a fajta betegség, hogy egyes csoportok az utolsó pillanatban visszamondják fesztivál-részvételüket, vagy változtatnak az előre kért kondíciókon (hol játszanak stb.) – és így a szervezők is kénytelenek nem szerencsés változtatások elfogadására. Sőt. De ne legyünk ünneprontóak, elvégre a színes színjátszó életről beszélünk, abba még ez is belefér.

A fesztivál nem hozott kiugró teljesítményt, megrázó élményeket, de tele volt szépséges, telített és érzelemdús pillanatokkal – kinek-kinek vérmérséklete és szimpátiája szerint.

„A néhol nézőt próbáló meleg ellenére az előadások telt házzal mentek. Láttunk egészen kísérleti és teljesen hagyományos előadást is – utóbbiak főként a külföldről érkező vendégelőadások voltak. Kuriózusként volt jelen az idei fesztiválprogramban a koreai Chuncheon városából érkezett Asszonyok színháza előadása, amely filozofikus mélységű, ám mesejáték-szerűen színes történet volt, az önmagát kereső emberről, akinek több élet is megadatik ezen a földön. A reinkarnációban mélyen hívő keleti gondolkodásmód ugyan kissé távol áll a mai európai nézőtől, ám az együttes lendülete, alázata és a csoport ereje lenyűgözte a hallgatót.”

A fesztivál fődíját a budakeszi Kompánia Színházi Társulat Othello kommentárok című tánc-előadása nyerte el. Shakespeare halhatatlan művének lényegretörő, újszerű változatát láttuk, csodálatos jelkép-rend-

szerrel, lenyűgöző zene-, kellék- és fényhasználattal, csodálatos mozgás-sorokkal. Az erősen anyagszerű, ám mégis lebegő testek plasztikusan fejezték ki az emberek közötti viszonyok lényegi állapotait; a szerelem, az egymásnak feszülés, a féltékenység, a meg nem értettség, a másság tragédiáját. A méltán elismert előadás azonnal több külföldi meghívást kapott – Csehországtól Koreáig – így vélhetően a következő években még sikert-sikerre halmoz. (Zárójelben, ám korántsem mellékesen jegyzem meg, hogy Rómeó és Júlia c. előadásuk komoly kiválasztási procedúra után meghívást kapott az aita/iata monacói világfesztiváljára, amelyet 2009 augusztusában rendeznek meg.)”

Több értékes díjazott előadást sorolhatnék, olyat is, amely számomra nagy érték volt, a zsűri kevésbé kedvelte..., ám egy effajta mustrának végképp nem lehet célja, hogy számot adjunk minden előadásról. (De szép is lenne, ha megszületne egyszer egy olyan közösségi oldal a színjátszók valamely fórumán, ahol MINDEN előadás, és minden leírt vélemény megtalálható. Micsoda orgiája lenne a színjátszó előadásoknak, s a rájuk adott reflexióknak!)

Tudjuk, bár talán nem eléggé tudatosítjuk mindenkor, hogy a nagy, hangsúlyos fesztiválok mellett nagyon sok, helyi értékét, néhol már hagyományait tekintve is jelentős fesztivál, színjátszó találkozó szerveződik. Ezeket nevezhetnénk rétegfesztiváloknak is. Csak néhányat hadd említsek közülük; a Veszprém Megyei Színjátszók Egyesülete szervezte *Arany Deszka Fesztivál* és a *Faluszínpadok regionális találkozója*, a Mosonmagyaróvári Kulturális Egyesület által gondozott *Moson Megye Színjátszó Találkozó*, vagy az egyre nagyobbá váló *Vasvári Nemzetközi Színjátszó Találkozó*. De ide sorolhatjuk az MSzJSz *Magyar Művek Fesztiválját*, a Mátészalkán hosszú évek óta jelentős kisugárással szerveződő, s nemes egyszerűséggel csak *Amatőr Színjátszó Találkozó*nak nevezett eseményt, ahol a helyi csapat, a *Komédiás Kör* szinte mindig kiemelkedő produkcióval lép színre. (Sajnálatos módon a november végi időpont miatt valamelyik fesztivállal mindig ütközik, s ritkán van alkalomunk megtekinteni!) Speciális színjátszói és nézői réteg, a zenés színház-művelők, kedvelők köre. Az ő nagy örömeikre szerveződik több mint egy évtizede a „**SCHERZO**” fesztivál, hol Békéscsabán, hol Pápán – idén az előbbi helyszínen. Kihagytunk e felsorolásból néhány további említésre méltót, hiszen tudunk **hajdúnánási** fesztiválról, hallottunk **Szeged** környéki színjátszó-találkozóról, s most az összegzés pillanatá-

ban bizonyára van az emlékezet ráncaiban megbújó jó pár másik is. Bocsáttassék meg, hogy mind nem jött elő. (Ha mindegyikről kaptunk volna írásos anyagot, kellő információt...)

Nyilvánvaló, hogy alkalmat ad a színjátszás bizonyos rétegeinek bemutatkozására a nyírbátori *Szárnyas Sárkány Hete* is – noha kétségtelen, hogy ez a rendezvény nemzetközi jellegénél és színvonalánál fogva egyre erőteljesebben az alternatív színjátszás tereit bővíti.

Az egyik valaha nagyon hangsúlyos rétege a színjátszásnak, az egyetemi korosztály színjátéka volt. (Jelen sorok írója még emlékszik arra, hogy egy-egy találkozó alkalmával napokon át tartottak az előadások; s az ország minden főiskoláján, egyetemén legalább egy, de sokszor több színjátszó csapat működött, s ezek legjobbjai bemutakoztak az un. egyetemi és főiskolai színjátszó napokon...) A rendszerváltás után jószerivel eltűntek az egyetemista csoportok. Hosszú időn át egyáltalán nem volt találkozásuk sem, aztán újra „önszerveződni” kezdtek. A pécsi Janus Egyetemi Színpad 2001 óta szervez fesztiválokat, idén októberben már a hetediket. „*A hetedik te magad légy...*” mondja a költő, s úgy tűnik, a pécsi *Egyetemi Színházak Találkozója* magára talált. Idén már három külföldi egyetem is reprezentálta az európai egyetemi színjátszást; Graz, Poznan és Belgrád egyetemi társulatai mutatkoztak be. A találkozó programfüzete *Mikuli János*, a JESZ vezetőjének gondolataival kezdődik, kérdéseit érdemes felidézni:

„... Hogy is van ez? Mi hát az egyetemi színház? Pillanat vagy hagyomány? Hosszú évek egymásra rakott tapasztalata, vagy szilaj keresése a most megragadhatóságának? Nem tudom a választ, csak azt, hogy mindkettő tiszteletre méltó. Érték. Tanulás. Felfedezés. Játék. Munka. Együttlét. Kitartás. Öröm. Szeretet. Siker. Ez mind együtt egyetemi színház.”

Nyugodtan hozzátehetjük – EZ minden színházcsinálás alapja.

El kell mondanunk még az egyetemi színjátszásról, hogy a budapesti Szkénén is rendszeresen felbukkannak egyetemista csoportok, bár itt talán az erős pályaorientáltság jegyében, az alternatív színházi létet kereső jelleggel.

Keveset szóltunk a felnőttekről, még kevesebbet a szépkorúakról.

Adács, ami szintén hagyományosan és erősen kötődik az Intézethez, a résztvevők véleménye alapján egyike a legjobb hangulatú találkozóknak. 2008-ban 12. alkalommal került megrendezésre, s a legtöbb érdem

most is a helyi szervezőké. A találkozó előadásairól megjelent elemző, összefoglaló írás (olvasható a www.mmikl.hu/muveszeti oldalon), így itt csak az összegzés: a *Magyar Szín-Játékos Szövetség* öt produkciót minősített ezüsttel, néhányat bronzsal. Az ezüstök nagyon szépen csillognak, a veszprémi *Alig Színpad*, a *Lovászi Faluszínpad*, a *Nánai Színjátszó Csoport* (Szlovákia), az egi *Adáshiba*, és az adácsi *Veritas Színpad* színházi igényességgel fogalmazott, a nézők részéről örömmel fogadott, a zsűri által értékesnek tartott előadásokat készítette. Ám a többiek produkciói is sokáig emlékezetesek maradnak.

A szépkorúak, mint már annyiszor „*Őszi játékok*” címmel Egerben tartották találkozójukat. Szívet melengető játékok bizonyosság volt arra, hogy érdemes ezzel foglalkozni, s hogy az a lánc, amely gyerekkorban elindul, szépen ívelhet át egy életen – miközben a színház nagy misztériumában részesülnek az életen át játszóak.

S mi minden volt még a színjátszás terén? Az a sok-sok, „fönről” nem látható parkbeli kavics, amitől összeáll egy ország, az a sok-sok csoport, amely együtt alkotja a színjátszók birodalmát. Táborok. Próbák. Találkozások. Az a sok-sok előadás megszokott, annál jobb, vagy szörnyű körülmények között, hazai vagy idegen közönség előtt, nagy tapsokkal, vagy kevésbé sikeresen. A próbák gyötrelmei és gyönyörűségei. A társakért való aggódás, és a társakért való harc. Lemorzsolódások és újraépülések. S bizony, vívódások is. Küzdelem a próbateremért, az időért, aztán a fűtésért, a világításért, a kellékekért, a díszletekért, a jelmezekért. A rendezővel, a darabbal, a partnerekkel, az előadásért. Aztán próba, előadás, építés, bontás, csomagolás, utazás, próba, próba, veszekedés, próba, előadás, öröm, taps és könnyek. Kis intrikák. Nagy felismerések és még nagyobb szerelmek, barátságok és elválások. Közösségek. Szeretetek. Játékok.

Színjátékok.

* * *

Összegzésnek, ha úgy tetszik, mustrának ennyi elég is lenne.

De nyilvánvalóan szólni kell azokról az eseményekről és dolgokról, amelyeket bölcs taktika és a valódi rokonság jegyében, igyekszünk egy

kalap alá venni a színjátszással. Vagyis szólnunk kell – kellene, a bábozásról, a versmondásról is.

A bábozásról nálam illetékesebb megszólalásra várok – annyit azonban előjáróban el kell mondani, hogy ebben az évben sem maradt el az egri találkozó, a **Gyermek bábosok országos fesztiválja**, s értelemszerűen több megyében megrendezték e találkozó válogatóját is. Sajnos, noha mindenki elismeri és tudja, hogy a báb milyen fontos szerepet tölt(hetne) be a gyerekek művészi nevelésében, a pedagógiai fejlesztő munkában – egyre kevesebb a bábbal való személyes találkozás, s ritkulnak a csoportok is. De legyünk optimisták. Talán ennek a műfajnak is lesz reneszánsza.

Apropó, reneszánsz, ebben az évben éppen ennek kapcsán találkoztam többit az átlagosnál a bábozással – hiszen a Reneszánsz Év 2008 tiszteletére megrendezett **Reneszánsz Kavalkádokon** szép produkciók bukkantak fel. (Megjegyzem, a színjátszásnál kellett volna szólnom ezekről az alkalmi jellegű találkozásokról, bemutatkozási lehetőségekről is, hiszen ezek az összművészeti jelleggel szerveződő rendezvények számos színjátszó csoport számára jelentettek újabb fellépési lehetőséget.)

A versmondás – ezt már sokszor elmondtuk, leírtuk több kollegával együtt – egyedülállóan magyar művészeti tevékenység, a maga nemében hungaricum. Sokan mondanak verset ma Magyarországon, noha már korántsem annyian, mint a versmondás fénykorában. A versenyek, megmérettetési lehetőségek száma viszont mintha egyre több lenne. Azt gondolom, bármennyire fájdalmas a felismerés, meg kellene újulni ezen a téren, és az idei, a végén ugyan valóban jól sikerült, de „útközben” problémás versenyszerű alkalmak után – szakemberek társaságában – levonni a tanulságokat. A tökéletesen megváltozott feltételrendszerben nem működnek bevált menetrendű találkozóink úgy, ahogyan az a befektetett energiák tükrében elvárható volna. A valamikor gördülékenyen és nagy hatékonysággal szervezett megyei válogatók idén több esetben elmaradtak, vagy népszerűségben maradtak alul a megszokottól.

Két nagy versmondó verseny zajlott a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus szervezésében (szokott partner-szervezeteinkkel, elsődlegesen a *Magyar Versmondók Egyesületével* való együttműködésben); az egyik hagyományos – **Illyés Gyula** költészete előtt tisztelgő, a másik alkalmi – a Reneszánsz Év 2008 apropóján meghirdetett „**Reneszánsz daloskönyv**”. Mindkettő kedves volt szívünknek; első-

sorban azért, mert olyan hagyományokat folytat, amelyek (szándékaink szerint) nem mást, mint a versmondást magát hirdetik, annak sallangmentességét, a szép magyar beszédet, a szó erejét, a költészet varázslatos voltát állítják előtérbe, s nem kívánnak versengeni a ma egyre zajosabb és fényesebb cirkuszaival.

Ha pesszimistán nézzük, megállapíthatjuk, hogy a versmondók viszont sokszor a szervezőkétől kissé eltérő elképzelésekkel bírnak. Soknak tartják a megtanulandó versek számát, a minél különösebb előadás érdekében sokszor csak külsőségekben képesek gondolkodni; elemezni, mélyrétegekig jutni, a költővel azonosulni már kevésbé. Nem tartják fontosnak, hogy költői életműveket ismerjenek meg, hogy beszédüket csiszolják, hogy saját hangszerükön játszani tudjanak. S hogy alapvetően kevesen vannak, akik szánnak időt a versekkel való bíbelődésre.

S mit látok optimista szemüveggel? Hogy micsoda remek versmondókkal találkozhatunk, korosztályra való tekintet nélkül. Hogy kitartóan és tisztességgel mondják a verseket olyan előadók is, akik még soha nem nyertek meg egy versenyt sem. (Nem ez a fontos ugyanis!) Hogy mondanak verset extrémén, rosszul, üresen, performanceként felfogva, kitekerve – nem baj! Sokan vannak, akik átadják tanítványaiknak, barátaiknak, gyerekeiknek a versek szeretetét, a versmondás tisztaságát. Igazi öröm hallgatni sokukat. Látni, hogy őszintén drukkolnak egymásnak. Hogy a versmondók baráti közösséget alkotnak, szinte egy nagy családot, titkos szövetséget, amelynek sok-sok tagja van. Hogy megtelnek a táborok. Hogy képesek áldozatokat hozni, messzire leutazni egy-egy versenyre. Öröm, hogy sokan vannak.

Versmondó verseny pedig még több! Iskolában, városban, megyében, régióban. Gyerekeknek, szépkorúaknak, diákoknak meghirdetve. Tematikusan és kötöttség nélkül. Van nagy média-visszhangú, a hagyománynak fittyet hányó, és már-már poros ódivatú is. NAGYON jó, hogy ilyen sok és sokféle van; valóságos *Kaleidoszkóp*. Nagyszerű, hogy van Radnótit, Nagy Lászlót idéző, meg József Attilát, hogy van, amelyik hirdeti Baka Istvánt és emlékeztet Juhász Gyulára, Babits Mihályra, hogy nem hagyja feledni Ratkó Józsefet és Csengey Dénest, Petőfit, Vörösmarty Mihályt, Kölcseyt, Szécsi Margitot és Kassák Lajost. Hogy Kormos István nevét ismerőssé teszi a gyerekek előtt, és Lázár Ervin varázslatos prózájával csábítja az olvasás rengetegébe az ifjoncokat. Hogy hazafias versekkel tiszteleg március 15. fényessége előtt. Hogy Csoórral együtt az

édesanyák dicséretét zengi. Hogy szemünk elé idézi a nagy példákat: Latinovits Zoltánt és Mensáros Lászlót... Sorolhatnám. A nevek mögött mind-mind városok, művelődési házak, iskolák vannak Nagykanizsától Nagyállóig, Veszprémtől Szolnokig, Győrtől Szegedig, Szekszárdig. S megannyi arc; szervezők, pedagógusok, versmondók, verseket tanuló, mondó gyerekek, diákok, felnőttek. Zsűritagok, segítők. Alkalmak, amikor a vers van a középpontban. S mennyi alkalom még! S mindez egyetlen évben! Iskolai ünnepek, estek, versmondó délutánok, versenyek, falunapok – amikor élni kezd a szó, életre kel a vers, amikor hallgatók és versmondó egyszerre kerül a versek édes börtönébe. Mondhatja valaki, hogy nem vagyunk gazdagok?

A feladat, amire vállalkoztam, nem nagyon akar véget érni, mert valójában át sem látom az egészet, mert fel sem tudom sorolni mindazt, ami előttünk van. Csak meg-megmerítkezem egy-egy esemény emlékében.

S mit is mutat fel végül ez a mustra? A színjátszók, versmondók – és az őket segítők, hallgatók, nézők – egész éves kitartó és önzetlen munkáját, amelyért csak hálásak lehetünk.